



Magdalena Kumelska-Koniecko¹

**Xi Jinping, *Zarządzanie Chinami* [The Governance of China / Управление Китаем], tom I,
Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2019, ss. 572**

Chińska Republika Ludowa – Państwo Środka (chiń. *Czung kuo*) – to najdynamiczniej rozwijające się mocarstwo ostatnich dekad. Fenomen, który budzi zainteresowanie absolutnie wszystkich uczestników stosunków międzynarodowych. Niektórzy z podziwem, wręcz fascynacją patrzą na rozwój chińskiej potęgi, podczas gdy inni w sile Chin nie widzą niczego innego, jak zagrożenia dla własnej pozycji i interesów. Współczesny status Chin – z perspektywy Pekinu – jest naturalną konsekwencją drogi, którą naród chiński dumnie kroczył, a która została przerwana 100-letnim „narodowym poniżeniem”. By tylko zwrócić uwagę – Chiny po zakończeniu wojen napoleońskich wytwarzały 1/3 światowego PKB, co czyniło z ówczesnego Cesarstwa najistotniejszy, gospodarczy organizm świata. W okresie „narodowego poniżenia”, *notabene* najgłębszej traumy narodu chińskiego, status globalnego mocarstwa zbudowały Stany Zjednoczone, których dominacja szczególnie po zakończeniu zimnej wojny osiągnęła szczyt Pax Americana. Chiny triumf Zachodu uznają za pewnego rodzaju aberrację, zaburzenie międzynarodowego porządku.

Xi Jinping – Przewodniczący Chińskiej Republiki Ludowej i Sekretarz Generalny Komunistycznej Partii Chin – obejmując władzę w 2012 r. zapowiedział odrodzenie narodu chińskiego, oznaczającego budowę umiarkowanego społeczeństwa, przekształcenie Chin w nowoczesne państwo socjalistyczne – silne, pomyślne, demokratyczne, harmonijne oraz zaawansowane kulturalnie. Chiny pod przewodnictwem Xi dążą do realizacji „chińskiego ma-

¹ Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Polska, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1515-4665>, e-mail: [magdalena.kumelska@uwm.edu.pl](mailto:magdalenakumelska@uwm.edu.pl).

zenia” o wielkiej odnowie narodu chińskiego, do urzeczywistnienia którego „należy trzymać się drogi socjalizmu o specyfice chińskiej” (s. 67).

Wizja socjalizmu o chińskiej specyfice w nowej erze została zaprezentowana światu w formie publikacji pt. *Zarządzanie Chinami* stanowiącej zbiór 79 przemówień, wywiadów, instrukcji oraz korespondencji Xi Jinpinga wygłoszonych między 15 listopada 2012 a 13 czerwca 2014 r. W 18 rozdziałach przywódca Chińskiej Republiki Ludowej przedstawił koncepcję chińskiej polityki wewnętrznej (np. w rozdziałach: „Utrwalanie i rozwijanie socjalizmu o chińskiej specyfice”, „Realizacja chińskiego marzenia o odrodzeniu narodu chińskiego”, „Budowa państwa prawa”, „Kompleksowe i pogłębione reformy”) i międzynarodowej (np. w rozdziałach: „Praktykowanie doktryny »Jeden kraj, dwa systemy« i stymulowanie zjednoczenia ojczyzny”, „Pokojowy rozwój”, „Nowy model stosunków z największymi mocarstwami”, „Stosunki wielostronne”). Zwieńczenie książki stanowi dodatek przedstawiający życie prywatne i zawodowe Xi Jinpinga wzbogacone licznymi fotografiami.

Zdaniem Xi Jinpinga socjalizm w chińskim wydaniu składa się z trzech czynników: drogi, teorii i systemu. „Droga do socjalizmu o specyfice chińskiej jest tą drogą, która prowadzi do osiągnięcia celu, z kolei teoria stanowi określony drogowskaz w działaniu, zaś system jest podstawową, fundamentalną gwarancją powodzenia” (s. 9). Jedynie socjalizm zaadaptowany do chińskich uwarunkowań, twierdzi Xi, stanowi drogę do rozwoju Państwa Środka, żaden inny system nie jest w stanie urzeczywistnić „chińskiego marzenia” o budowie umiarkowanie zamożnego społeczeństwa, modernizacji państwa oraz stworzenia lepszych warunków życia (s. 41–78).

Ciekawym jest uznanie, że elementem chińskiego rozwoju jest ochrona środowiska naturalnego (s. 258). Chiny powinny dążyć do zapewnienia równowagi pomiędzy wzrostem gospodarczym a ochroną środowiska, rozpocząć Nową Erę postępu ekologicznego oraz polepszać stan środowiska naturalnego. Choć Chiny są światowym liderem emisji dwutlenku węgla z paliw kopalnych, Xi twierdzi, że „(Chiny) nigdy nie będą dążyć do wzrostu gospodarczego za cenę powodowania szkód w środowisku” (s. 259).

Przewodniczący Komunistycznej Partii Chin podkreśla, że fundamentem chińskiego socjalizmu jest teoria Denga Xiaopinga, Zasada Trzech Reprezentacji oraz Koncepcja Naukowego Rozwoju. Oczywiście Xi nie odżegnuje się od dziedzictwa Mao Zedonga oraz teorii marksizmu-leninizmu, jednak symptomatyczne jest, że na blisko 600 stronach publikacji znacznie więcej znajdujemy odwołań do dorobku Denga, niż założyciela Chińskiej Republiki Ludowej. Xi Jinping wprost stwierdza, że Deng Xiaoping „przedstawił jasne odpowiedzi o charakterze systemowym, na wiele podstawowych problemów dotyczących

tęgo jak budować, umacniać i rozwijać socjalizm w Chinach, w kraju, który był ekonomicznie i kulturalnie niedorozwinięty” (s. 26).

Chiny, według Xi, znajdują się na wczesnym etapie rozwoju socjalizmu (s. 11). Absolutnym zatem priorytetem jest dalsze przyspieszenie rozwoju gospodarczego, ale także rozwoju politycznego, kulturalnego, społecznego i ekologicznego. Jedyną drogą prowadzącą do chińskiego socjalizmu jest polityka reform oraz otwarcia na świat, w którym Chiny widzą możliwości do zaspakajania swoich interesów. Co istotne, chiński rozwój winien być realizowany właśnie za pośrednictwem otwartej polityki, korzystnej dla wszystkich stron współpracy, co zagwarantuje harmonijny, pokojowy rozwój.

Od 1921 r. Komunistyczna Partia Chin prowadzi procesowi rewolucji, rozwoju oraz reform, których celem jest budowa silnego państwa oraz wielkie odrodzenie narodu chińskiego. Partia, zdaniem Xi, ma do wypełnienia historyczną misję. Jej zadaniem jest przeobrażenie Chin w nowoczesne państwo socjalistyczne – pomyślnie, demokratyczne, zaawansowane kulturalnie i harmonijne. Przewodnictwo Komunistycznej Partii Chin ma fundamentalne znaczenie, nie tylko dla rozwoju Państwa Środka w duchu socjalizmu o specyfice chińskiej, ale w ogóle jego przetrwania. KPCh przerwała czas „narodowego poniżenia”, wyzwoliła naród chiński spod zachodniej i japońskiej dominacji i rozpoczęła modernizację Państwa Środka, które na 100-lecie założenia KPCh ma osiągnąć status mocarstwa. Aby Komunistyczna Partia Chin mogła być prawdziwym „kręgosłupem narodu chińskiego” jej wszyscy członkowie powinni stosować się do zasad „trzech doskonałości” i „trzech rzetelności” (s. 470). Członkowie KPCh nade wszystko powinni przeciwstawiać się korupcji, co dotyczy każdego poziomu partii, jak stwierdza Xi „robactwo może rozwijać się tylko w zbutwiałej substancji” (s. 19). Na XVIII Zjeździe KPCh ustalono, że do korupcji nie można dopuścić, a jeśli już zaistnieje to należy ją wykorzenić (s. 475). Członkowie KPCh muszą ściśle przestrzegać dyscypliny oraz odpowiadać przez społeczeństwem. Według Xi przeciwstawianie się marnotrawstwu, ekstrawagancji, hedonizmowi oraz kultywowanie tradycji oszczędzania i wytrwałej pracy przeciwdziała występowaniu korupcji. Chiny od czasu przywództwa Xi Jinpinga rozpoczęły na bezprecedensową skalę walkę ze zjawiskiem korupcji. Antykorupcyjna krucjata Xi obejmowała nie tylko szeregowych urzędników partyjnych, ale także wysokiej rangi oficerów wojskowych czy członków Politbiura. Szczególnie głośna była sprawa – Fu Zhenghua – byłego już ministra sprawiedliwości, skazanego na zaoczną karę śmierci.

Polityka zagraniczna Xi Jinpinga pozostaje wierna fundamentom chińskiej strategii międzynarodowej, tj. „budowa harmonijnego świata”, „pokojowy rozwój”, „Pięć Zasad Pokojowego Współistnienia”. Jednak Xi, w odróżnieniu od

swoich poprzedników, dokonał znaczącej zmiany instrumentów osiągania celów międzynarodowych – zrezygnował bowiem z narzędzi reaktywnych na rzecz proaktywnych. Chiny pod przywództwem Xi Jinpinga pozostają niezależnym i aktywnym podmiotem stosunków międzynarodowych, kształtującym regionalne oraz globalne otoczenie zgodnie z chińskimi żywotnymi interesami, przy wykorzystaniu zwłaszcza gospodarczego potencjału Państwa Środka. Popularyzowana przez Denga Xiaopinga idea ukrywania własnych możliwości w oczekiwaniu na odpowiednią sytuację odeszła, w chwili kiedy chiński „smok” przestał skrywać swoje intencje. Chiny są otwarte na współpracę z każdym państwem na zasadach win-win. Stabilne i dobrze funkcjonujące relacje na płaszczyźnie regionalnej i międzynarodowej są niezbędnym elementem realizacji Nowego Jedwabnego Szlaku, czyli „Inicjatywy Pasa i Szlaku” – sztandarowego projektu Xi Jinpinga. W przekonaniu Xi „szlak będzie stymulował wzajemnie korzystną współpracę pomiędzy Chinami i państwami euroazjatyckimi, wzniesie ją na nowe wyżyny” (s. 354).

W relacjach międzynarodowych Pekin stanowczo przeciwstawia się hegemonizmowi, realizacji polityki z pozycji siły (s. 329), tworzeniu stref zakazanych czy „grze o sumie zero”. Co oczywiste, wszystko powyższe Chiny utożsamiają ze Stanami Zjednoczonymi. Xi Jinping zasadę demokracji w stosunkach międzynarodowych utożsamia z brakiem ingerencji w suwerenność państwa, którego sprawy winny być rozstrzygane wyłącznie przez władzę i społeczeństwo tego państwa. Sprawy międzynarodowe z kolei powinny być załatwiane na drodze konsultacji wszystkich podmiotów stosunków międzynarodowych.

Xi Jinping kontynuuje politykę „jednego kraju, dwóch systemów” w relacjach ze Specjalnymi Regionami Administracyjnymi – Hongkong i Maku – „uznając wysoki poziom autonomii obszarów i szanując ustawy zasadnicze, w trosce o rozwój gospodarczy, polepszanie dobrobytu, rozwijanie demokracji i harmonii” (s. 279–280 i n.). W rzeczywistości w okresie Xi Jinpinga idea „jednego kraju, dwóch systemów” została znacznie rozwodniona. Przyjęcie przez Stały Komitet Ogólnochińskiego Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych i promulgowanie w Specjalnym Regionie Administracyjnym Hongkongu (HK) z pominięciem Rady Legislacyjnej ustawy „o bezpieczeństwie narodowym HK” otworzyło Pekinowi możliwości ograniczenia każdej, politycznej i społecznej aktywności mieszkańców, która zgodnie z chińskim systemem prawnym zostanie uznana za jeden z czterech deliktów: secesji, działalności wywrotowej, terroryzmu i działań w zмовie z obcymi siłami. Nowe regulacje w znaczący sposób ograniczają autonomię HK, kompromitując tym samym zasady, na podstawie których Chiny chcą układać relacje z Tajwanem po jego ostatecznym włączeniu do macierzy. Według Xi „Chiny i Tajwan powinny być już zjednoczo-

ne, bowiem obie strony należą do jednych i tych samych Chin, które stanowią niepodzielną całość” (s. 290). Wszelkie działania pod sztandarami hasel niepodległościowych w percepcji Państwa Środka stanowią rzeczywiste zagrożenie dla pokoju w regionie Cieśniny Tajwańskiej. Xi Jinping 13 czerwca 2013 r. w rozmowie z Wu Po-hsiung wprost oświadczył, że zadaniem Chin jest „przeciwstawianie się i powstrzymywanie jakiejkolwiek retoryki czy też posunięć zmierzających do »niepodległości Tajwanu« i to w sposób bezkompromisowy” (s. 292). Tajwan w percepcji Pekinu jest integralną częścią „Jednych Chin”. Xi Jinping odwołując się do wyspy bardzo często określa ją mianem „strony Cieśniny”, co jednoznacznie pokazuje miejsce Tajwanu w myśli chińskiej.

Zarządzanie Chinami Xi Jinpinga pozwala, zarówno praktykom, jak i teoretykom stosunków międzynarodowych oraz wszystkim tym żywo zainteresowanym Państwem Środka, lepiej zrozumieć współczesne Chiny. Xi w blisko 600-stronicowej publikacji nakreślił wizję rozwoju Chin, których podstawowym celem jest realizacja „chińskiego marzenia”, będącego swoistą alternatywą dla „American Dream”. Posługując się licznymi porzekadłami, by tylko przywołać – „pustostowie szkodzi krajowi, podczas gdy pracowitość prowadzi do rozkwitu” (s. 505); „jeśli bracia myślą tak samo, to ich miecz może nawet przeciąć metal” (s. 298); „o tym, czy dany but jest odpowiedni, czy też nie, decyduje ten, kto ten but nosi” (s. 547) – chiński prezydent w wysublimowany sposób pokazuje swój pogląd na różne kwestie, w tym etos pracy, związku Chin z Tajwanem czy prawa człowieka.